

nisi cognoscant, qui habere possunt? Cognoscunt ergo bruta.

§. X. Sed ipsum confirmant experimenta. Bruta objecta distinguunt: internoscunt inter utilia & noxia, amica & infesta. Ex voce, sibilo, strepitu, odore objecta discernunt: ab incessu quandoque judicant, in eoque homine ipso sunt sagaciora. Canes, equi, elephantum voces internoscunt; iis auditis, de objectis, quæ nondum videre, præjudicant: ea esse amica, aut inimica præsciunt. Nam si amica fuerint toti se comparant, ut blande amiceque excipiant: contra vero si inimica præsagiunt, exasperantur seque ad prælium veluti accingunt in aciem, si res ferat, prodituri. Præterea canes, quod negatum homini, odore ipso de objectis judicant. Idem ad incertos rumores assurgunt, adsunt incerti, quousque amici ne adveniant, an inimici intelligant: tum post certiores conjecturas aut insiliunt furentes, aut blandientes occurrunt. Deficeret me dies, si canum tantum experimenta enarrare aggrederer. Unum vel alterum addam. Quum essem quinquennis, atque S. Magni (a) parvo in oppidulo apud aviam lectissimam foeminam Annam de Medicis degerem, verno tempore, ridente mane, ludibundus ab avæ oculis patriam versus, mille circiter passibus, sed arduis & alpestribus locis, distantem me deporto: comes adest & canis, quocum plurimum & familiariter joculari consueveram. Advenio ad rivulum, qui utriusque pagi fines determinat. Is vernis aquis paululum excreverat. Ergo verti me in opacissimam, quæ adstabat, silvam, proceris castaneis, quercubus, aliisque arboribus consistam. Ita autem in ea me implico, ut cum volo, exeundi nullas, quantum circumspicere possum, vias invenio. Adsideo mœrens primum, mox lacrymans, hinc ejulans: adblanditur canis, & quasi me provocans, sæpe ingreditur viam, iterum redit, nec, nisi ut manu me comprehenderet, deerat. Flebili me excitat voce lacrymantique collacrymatur. Eum, qui quid vellem videbat, non intelligo. Ad vesperum usque

(a) Distat a Salerno 5. mille passus ad æstivum orientem.

asque in eo me situ macero. Tum cadere altis de montibus umbras cum adspicio, silvamque obtenebrescere, pavidus rigidis capillis adsurgo: canis totum me ruspatur, prehensatque. Eum tandem sector ducem, qui domum refert incolumem. Gratus me ei vitam debere agnosco. Quum Neapoli familiariter versarer in domo nobilissimi, atque humanissimi Josephi Leucterii catellum Isabellæ Leucteriæ honestissimæ integræque formæ adolescentulæ frustis delinivi. Is tanta mecum familiaritate est conjunctus, ut advenientem vel incessu cognosceret: circumsiliebat, vestiumque peras lepidissime lepidus catellus rimabatur. Sed idem Josephus Leucterius narrabat, quum mortuus esset frater vir sanctitate conspicuus sacerdos optimus Franciscus Leucterius, ejus canem funus consecutum plorandum monumento adstitisse, idque vel per mensem frequentasse, ut vix vi verberum ejiceretur. Memoranda certe est, & veteribus adnotata canum fidelitas. Celebratus Homero (a) Argus Ulyssis canis, qui, ut

ἐγὼν οὐδὲν Ὀδυσσεὺς ἔγγυς εὐνῆα,
continuo advenientem Ulysses agnovit. Tum & Tacito Canis Sabini: alii aliis. Jam quid memorem brutorum aliorum artificia? Feles dum foricibus insidiantur, aranæ dum muscis, quam πολυτροποι? Formicæ vero quam οικονομοι? Nam Salomon ipse hominem eis concedit, ut eum prudentiam docerent. Simia præterea, quam similis turpissima bestia nobis? Pudoris quoque animal istud intelligens esse videtur (si id ita dicere licet). Simiam enim scio foeminam Salerni, quam deliciarum causa Paullus Capogrossus vir literis & nobilitate æque illustris domi habebat, quam pudebat, si occulta naturæ quispiam inspexisset. Quam rem cum narrassem Matthæo de Sarno Neapolitanorum Literatorum Mecænati, ipsique in literis versatissimo (id præcipuum nobilitatis suæ insigne reputanti), adensus est, remque similem de masculo simia, quem olim penes se habebat, retulit. Elephantorum, cetorumque

Z 4

(a) Odyss. P.

que historia hac in re prorsus miraculosa est ita, ut ne paradoxa narrare videar, ab his referendis abstineo, quanquam ea hic superioribus annis omnes oculis nostris viderimus. Ergo bruta cognitione prædita esse, si his non demonstratur, nescio an evidentioribus experimentis res alia ulla in physicis demonstrari potest.

§. XI. Constat jam bruta animata esse: ea enim & cognoscunt (§. X.) & dolore atque voluptate perfunduntur (§. VII.) & affectibus agitantur (§. VI.) & motibus spontaneis sese percipiunt (§. II. III. & seq.). Sed illud non æque constat, qualis sit hæc brutorum anima, seu hoc activum eorum operationum, ut vidimus, principium. Id esse aliquod superiora demonstrant: quale nunc sit ex iisdem operationibus perquirendum: non enim vagas coniectamur hypotheses. Nihil igitur brutis tribuendum, nisi quod ex eorum operationibus necessario deducitur.

§. XII. Animam brutorum non esse corpus ejus generis, qualia sensuum tactu cognoscimus, iis argumentis probari posse nobis videtur, quæ si non mathematicam evidentiam, at summam, & qua in aliis rebus physicis sumus contenti, præferunt probabilitatem. Omnium primum Newtoni egregiam illam in rebus physicis philosophandi regulam, quam auctoritate suæ ceteri philosophi comprobarunt, præstituamus, *qualitates corporum, quæ intendi & remitti nequeunt, quæque corporibus omnibus, in quibus experimenta instituere licuit, inesse deprehenduntur, pro qualitatibus corporum universorum habendas esse.* Ergo quæ ex una harum qualitatatum necessario in uno corpore deduco, id ex quolibet corpore deduci compertum habeo. Ex. gr. gravitatem veluti qualitatem omnium corporum habemus: ex lapidis gravitate deduco, eum, si omne desit obstaculum, in telluris atmosphæra relictum cadere; id ipsum de quocumque corpore conficio; id nempe libere relictum, idest nulla resistentia alterius corporis opposita, æque cadere. Ex antitypia, quæ & ipsa inesse reperitur in cunctis corporibus, in quibus experimenta licuit instituere, deduco, duas metalli partes sese penetrare non posse: ergo (per præstatam legem) de-

ducam idem de ligno, aqua, aëre, aliisque naturalibus corporibus. Ex vi inertiae deduco, metallum suapte natura non posse statum suum seu quiescendi, seu movendi mutare: ergo inferam idem de terra, de aqua, de aëre, de quocumque alio corpore. At enim, inquit aliquis, quum istæ corporum qualitates genericæ a voluntate Dei pendeant, an non potuit corpora efficere, quæ his destituta aliis diversis sint proprietatibus composita? Respondeo 1. id procul dubio potuisse: sed nos non id in physica quærere, quid potuerit Deus, sed quid fecerit. Quousque non constat aliud fecisse, nos ex analogia rerum legibusque universi generalibus id non fecisse judicabimus. 2. tum nos dicere, ea non esse corpora, qualia ea, de quibus physici differunt, sed res alterius generis: corpora enim vocamus eas res quibus qualitates has inesse scimus: quibus insunt contrariæ, ea sicut alterius naturæ alio appellabimus vocabulo. Ac si eodem aliis uti placet, sciant se magnifice vocabulis abuti.

§. XIII. Quibus explicatis sic propositionem nostram demonstramus. Inertia & soliditas qualitates corporum sunt genericæ: ea in re consentientes habemus philosophos omnes: ergo si brutorum animæ sint corpora ejus generis, qualia sensuum tactu cognoscimus, inertes erunt & solidæ: sunt autem nec inertes nec solidæ: id enim patet ex eo 1. quod sint activæ, spontaneisque motibus gaudent. 2. quod percipiant. 3. quod relationes objectorum cognoscant. 4. quod vis eorum vitalia tota corpora permeet; corpora ergo hujusmodi, qualia contendimus, non sunt, sed *δυναμιον τι*.

Explicemus assumptionis partes paullo accuratius. Activas esse brutorum animas ex spontaneis motibus conficitur: quod enim activum non est, sese spontaneis motibus ciere nequit. Porro quod activum est, id inertes non est, ut patet: inertes ergo non sunt animæ brutorum. Præterea cognoscere bruta probatum est: ergo & rerum corporearum ideas percipiunt, & eas quodammodo conferunt. At quanquam in solida materia imagines aliarum rerum depingi possint, idque intelligatur clarissime, harum imaginum perceptiones fe-

ri nequeunt, nisi soliditate destructa. Nam extensæ imagines in indivisibili percipiuntur & conferuntur: nulla enim fieri potest extensarum imaginum comparatio, nisi in indivisibili, ut iis patet qui paullo attentius hæc de re meditantur (a). Quod si id fieret vi motus, motæ materiæ partes in indivisibili compenetrarentur. Ponamus percipi duas imagines, unam leporis A, alteram hominis B. Si id motione fieri asseris, certe partium A motus diversus erit a motu partium B: diversitate enim motuum ponis exhiberi diversas imagines. Pone nunc simul conferri; id faciendum tertia quadam motione, hæc motio nec debet esse A tantum, nec B tantum, alioquin unam referret imaginem. Nec esse potest ex utriusque simul una mixta, nisi partes $\tau\alpha$ A cum partibus $\tau\beta$ B motu penetrentur. Quodcumque asseris, si hæc perceptio motione fit, soliditas materiæ evertitur. Brutorum ergo animæ, quæ cognoscunt, solidæ non sunt. Ad hæc, anima brutorum vi sua vivifica eorum corpora tota permeat, estque, ut actio motrix, penitus cum toto corpore compenetrata: quod confirmat principium hoc activum minime esse solidum; adeoque incorporeum esse.

§. XIV. Atque hoc adeo mihi est persuasum, ut putem nullam esse vim corpoream activam, quæ corpus dici possit, viresque has omnes aut incorporeas esse substantias, aut incorporearum substantiarum attributa. Nempe vires istæ activæ totam materiæ massam permeant, nihilque habent cum ceteris corporum qualitatibus communis. Præterea sine his viribus existere corpora posse clare intelligo. Quid enim vetat existere rem extensam, solidam, tangibilem huiusmodi activis viribus destitutam? ergo vires istæ activæ mundanæ (formas substantiales Peripatetici vocant) aut substantiæ sunt incorporeæ, aut incorporearum substantiarum attributa. Sed, inquiunt, extensæ sunt vires istæ, & materiæ proportionata? Respondeo spatium ipsum vacuum, siquidem est ullum, extensum esse, esseque extensioni corporum proportionatum. Quid igitur ve-

(a) Vide dicta prop. X.

rat ejusdem, aut similis esse generis substantias huiusmodi animales, & vivificas? Quidvis potius dicere paratus sum, quam aut vires istas esse corporeas, aut proprietates corporum essentielles.

§. XV. Præterea, si brutorum animæ sunt corporeæ, earum perceptiones nihil aliud erunt, quam internæ partium motiones; quum autem quodcumque est corporeum divisibile sit in indefinitas partes, sequitur in qualibet perceptione fieri in anima bruti motiones innumerabilium partium. Pone fieri motionem 1000 partium, cur, inquam, non erunt mille perceptiones? Non aliud dicere potes, nisi omnes illas 1000 partes conspirare motu suo in unam imaginem objectæ rei: id vero intelligi non potest, nisi eandem habeant motus directionem. Ponatur percipi alius rei aliam imaginem, tum aut eadem animæ bruti partes secundum aliam directionem movebuntur, immutata priore, & id omnibus mechanicæ legibus repugnat: aut mutata priore, & tum prior imago dissipabitur: aut non eadem, sed aliæ partes ejusdem animæ hanc secundam imaginem repræsentabunt; tumque bruti anima erit multiplex, idest distinctæ erunt in bruto, atque diversæ facultates percipiendi. Quod si asseras actione alterius generis a motione corporea fieri brutorum cognitiones; tum cogaris fateri actionem hanc esse & ipsam qualitatem alterius subjecti per ea, quæ superius sunt dicta.

§. XVI. Minime igitur dubitandam videtur brutorum animas esse incorporeas. Sed illud video mihi opponi, nihil repugnare, ut Deus corpori cognitionem & sensum largiatur. Eadem enim ratione, qua quælibet materiæ portio motus est capax, esse potest & sensus atque perceptionis. In hac sententia fuit vir doctus Joannes Lockius, qui eam ob rem cum Eduardo Stillingfleeto acerrimam habuit controversiam (a). Sed mihi quæstionem provexisse philosophi isti Angli videntur idcirco, quod non satis vocabula definiverint, in quo mi-

(a) Vide notas Acoſta ad caput 3. lib. 4. Speciminum philosophicorum de intellectu humano, & quæ nos diximus ad prop. 2.

mirandum est Lockium præscriptas a se regulas mi-
grasse. Quæstio enim est, an Deus possit materiæ sen-
sum & cognitionem dare, ita tamen, ut illa adhuc re-
tineat priores materiæ qualitates, inertiam potissimum
soliditatem, gravitatem: non autem hæc, an efficere
possit ut id subjectum, quod prius erat solidum, iners,
grave, evadat cogitans, amissa interim inertia, & so-
lidityte. Quod ad secundam hanc quæstionem spectat
neque affirmare neque negare est animus: religio enim
nobis est de obscuris judicare. Ad primam vero quod
attinet, negamus id fieri a Deo posse. Neque enim
Deus efficere potest, ut idem constet ex iis quæ se
mutuo destruunt, ex, gr. nequit efficere circulum qua-
dratum: quippe altera alteram figuram destruit, estque
voluntas Dei, qua vult, æqualis voluntati, qua non vult,
ex qua idcirco sic contraria voluntate æquilibrata nul-
la sequitur operatio. Sit voluntas, qua vult circulum
 $A = 4$, voluntas vero qua idem vult ut sit quadratum
 $B = 4$; quum altera tantundem demet quantum pon-
nit altera, erit actio: $B : 4 : A : 4 - B \dagger A : 4$, id est
nulla. Quoniam ergo perceptio & inertiam, & solidi-
tatem destruit, ea non potest ita convenire materiæ
ut eidem inertia & soliditas conveniant; quod est, cor-
pora hujusmodi, qualia sensuum tactu cognoscimus,
cogitationis non esse capacia.

§. XVII. At molestior est quorundam theologorum
objectio. Quid, inquiunt, fiet huic animæ, si incor-
porea est? Ergo creata ea est: ergo perire nequit nisi
per annihilationem: ergo legum quoque, & boni mor-
nalis erit capax; & sexcenta hujusmodi, quæ non si-
ne fastidio audiri possunt. Nam primum nostra non
interest scire, quid contingat his substantiis, postquam
ab unione aliarum discessere. Constet id auctori suo,
ut perspecte pronunciat Augustinus Calmerus (a). Ad
rerum, ut alias dixi, extremos fines humana mens
non pertingit. Ergo, inquiunt, creatæ sunt? Quid
vetat? Nihil enim substantiæ in natura est, quin per
creationem prodierit: nam atomi ipsæ, seu primæ

(a) Vide Dictionaire de la S. Bible art. ame.

corporum substantiæ, creatæ sunt ex nihilo. At per-
suasum erat alias, idque videbatur probabilius, prodi-
re eas e sinu materia. O lepide! quasi hoc minus sit,
materiæ facultatem dare novas creandi substantias. Ni-
hil, addunt, Deus de novo creat: omnia semel sub
rerum initium creavit. At secundum hos creat huma-
nas mentes. Sed esto, quod ajunt: quid prohibet om-
nes eas animas, cum aliis universi activis substantiis
& seminibus vitalibus sub rerum initium creasse? Er-
go pereunt per annihilationem. Quid ni? nam ne mi-
nima quidem materiæ pars alia via perire potest: nihil
enim eorum, quæ sunt a Deo creata, naturæ vi funditus
perire potest. Addere vero, quod Scholastici faciunt,
nihilum sui, & *nihilum subjecti*, id est inutile: nam
id quanquam recte fortasse dictum sit *de modis*, & *ac-*
cidentibus, at de substantiis haud certe dici nisi impe-
ritissime potest: hæc enim quum pereunt, totæ pereant
neesse est. Sed vero mihi, ut ingenue quod sentio
dicam, hæc Peripateticorum opinio quum rectæ ratio-
ni repugnare, tum ad gravissima absurda ducere vide-
tur. Primum sententia hæc Aristotelis, materiam pri-
mam unicam esse, immensam, immobilem, ex ejus
vero sinu & potentia mundanas omnes educi formas,
etiam animas hominum, quod rotunde docet Aristote-
les, Spinozismo mihi videtur similis: in hoc enim eo-
dem modo omnia omnibus modis ex æternæ substantiæ
sinu emanant. Quod vellem observatum Walchio, dum
rationes conquirat, ut Aristotelem inter Atheos collo-
cet. Deinde quis intelligat ex inertis materiæ sinu
principia educi activa? ita posset materia suapte natu-
ra a quiete ad motum transire: bruta & homines ex
tellure, ut Ægyptii docebant, nati erunt. Quis præ-
terea intelligat ex bruta materia sensum, perceptio-
nem, cogitationem prodire? Quod si id fieri potest,
triumphabit Anaximander: is enim mentes atque deos
ex atomorum conglobatione, atque motu effici sibi
persuasit. Quod sane non repugnat, si ex bruta ma-
teria cognitio proficisci potest & *spontaneitas*, quas ef-
se in brutis probatum est, iique, quibuscum nunc rem-
agimus, non dissententur.

Quod

Quod pertinet ad ultimum, respondemus brutorum animas nec abstractarum rerum notiones ullas habere, nec leges sentire, tantum abest ut possint actiones ad legem conformare, quæ moralis est bonitas. Sunt enim eæ inferioris ordinis substantiæ, & a natura animarum rationalium longe distantes. Quod si quis putat, id fieri non posse, nã is divinæ sapientiæ & potentia nimis arctos statuit cancellos. Mihi contra persuasum est, summum illum rerum opificem substantias infinitorum generum, atque infinitarum specierum creare posse, quas nullo modo nos intelligere valeamus; nihil unquam magis temerarium censui, quam ex viribus ingenii aut naturæ nostræ de divinis operibus iudicare. Quid quod animas etiam humanas (defectu scilicet instrumenti, seu corporis) esse posse in hoc statu, infantium & stupidorum exemplo docemur? qui etsi quæ vitæ utilia sunt aut noxia discernant, at legis, & ratiocinii ad legem formati nondum sunt capaces. In Castileone patria mea hominem scio, qui quum supra 60 vixerit annos, nec ratiocinii unquam nec conscientia, adeoque nec legis fuit capax: nullus est infans eo stupidior. Nihil unquam relationum moralium, sed ne vitæ quidem corporeæ regendæ quidpiam discere potuit. Ludificabamus eum pueri, eique in os lignea ingerebamus frusta, quæ ille deglutiebat. Vectandis rebus destinabatur. In beatæ innocentia statu & vixit, & mortuus est. Erat ei nomen Josephus Pelusius. Rem narro, quam coævi testes plurimi & sciunt, & narrant. Hic Terentianus homo exclamaret:

*Dii immortales! homo homini quid præstat
Stulto intelligens (a).*

Qui homunciones ea de re pede stantes in uno sententiam pronunciabunt, & non potius divinam venerandi adorabunt providentiam? Quam rem idcirco retuli ut confirmarem, nihil esse mirum non intelligere nos pleraque, quæ ad brutorum statum, animasque pertinent; nam infinita sunt de hominibus ipsis, quorum fines & rationes ignoramus.

§. XVIII.

(a) Terent. in *Eunuch.* act. 2. scen. 2.

§. XVIII. Scripturæ sacræ, reponunt, negant brutis intellectum: nolite, inquit Plates, fieri sicut equus & mulus, in quibus non est intellectus. Respondeo multo plures esse Scripturarum sacrarum locos, in quibus bruta cognoscere affirmatur, quam in quibus negetur, esseque illos magis naturales, hos emphaticos. Nam & gallo intelligentiam, & milvo cognitionem temporis, in quo nidificet, & bovi domini sui notitiam, & aliis brutis generatim cognitionem tribuunt Scriptores sacri. Ne memoratur quidem hæc Cartesianorum veteribus sententia. Sacris una profanisque scriptoribus, quantum memoria vetera repetens recordor, quidvis potius quam hoc Cartesianorum paradoxum venit in mentem. Sed negant Scripturæ brutis intellectum. Commode sunt illæ explicandæ, ne scripturas scripturis committamus. Negant nempe facultatem ideas intellectuales percipiendi, quæ proprie dicitur intellectus; negant ratiocinium, eamque, quæ propria hominis est, rationem, reflexionem, perceptiones relationum rerum abstractas. Bruta moventur sensationibus ab objecto aliquo præsentis factis: homines a perceptionibus etiam abstractis, genericis, & remotarum a sensu rerum. Quod inde intelligere licet, quod bruta præsentia tantum cavent pericula: homines remota quoque & futura. Canis si jacet, non surgit ad remotius periculum quod prospicere nequit, sed ad præsens: rumorem audit, videt minas, cavet. At homo futura quoque prospicit. Simples præterea perceptiones corporearum rerum habent bruta: harumque simplicium idearum simplices relationes, quæ in natura ipsa constant, percipiunt. At ideas simplices varie componere, hinc regulas genericas & systemata conflare, per longas series disponere, longissimasque ratiocinationes proficere, quod proprie est intellectus, negatum brutis. Quod inde patet, quod brutorum opera eodem semper se habent modo: nulla apud eos nova inventio: non artes, non nidulorum, casarumque novæ structuræ; nihil novi. Non igitur systemata ulla in simplicibus suis inædificant sensationibus. Ex quo conficitur cognitionem brutorum intra solarum sensationum & imaginationum

ambitum contineri, nec pertingere ad reflexiones, meditationes, perceptiones universales, regulas abstractas, ratiocinationes, quæ sunt hominis. Præterea Dei & juris cognitionem non habent bruta: ad hæc enim a sensationibus abstracta non perveniunt: at perveniunt homines. *Unum hoc animal sentit quid sit ordo, quid sit quod doceat; in factis dictisve qui modus (a).* Adeoque homo ut intelligentia ceteris animantibus antecellit, ita de JURE & DIIS solus aliquam cogitationem animo concipere potest (b).

§. XIX. Sed qui bruta meras esse machinas universo orbi adroganter persuadere conantur, quarunt, corporeæ cum non sint brutorum animæ, spiritus sint illæ, necne? Respondemus brutorum animas substantias esse diversi prorsus generis atque corpora sunt, quæ sensuum tactu cognoscimus. Nam ex brutorum actionibus superius demonstratum est, brutorum esse aliquod activum principium, idque aut substantiæ cujusdam incorporeæ esse attributum, aut ipsum esse incorpoream substantiam. Hæc clare esse demonstrata ex iis principiis, quæ communia sunt philosophis, nisi toto cælo aberro, video. Nunc autem spiritus necne sint brutorum animæ istæ, non valde explicatu difficile existimo: tantum si quid *spiritus* vocabulo significetur clarius exponant Cartesiani. Nam si hoc vocabulo intelligunt, quodcumque activum est, & sese perciens, quæ prima in Hebræa, Græca, Latinaque lingua spiritus notio est, haud dubium spiritus sunt brutorum animæ: quomodo & ventus, & ignis, & vires plantarum vegetantes, & subtiles igneique humores etiam apud nostros physicos, chemicosque dicuntur. Inde *spiritus vini, spiritus ambra, spiritus vitrioli*, ac sexcenta alia. Inde in machinis vectes quidam, elateres, chordulæ spiritus appellantur, ut spiritus horologii. Quid igitur tantæ causæ est, ut nos veluti infantes ad vocabula expavescamus? (c) Jam si eodem vocabulo, ut videtur, signi-

(a) Cic. lib. 1. de off. cap. 4.

(b) Plato in Menexen. tom. 2. pag. 233. edit. Henr. Steph.

(c) Quis credat sæpe magnum impedimentum ad scientias esse hor-

significant quidquid corporeum non est, idest quidquid talem non habet naturam, qualem vulgaria corpora, nihil quoque vetat brutorum animas *spiritus* vocare. Sin intelligunt substantiam intellectu & ratiocinio donatam, negabimus animas brutorum esse spiritus: sunt enim illæ tam a corporibus, quam a mentibus humanis diffitæ. Quid clarius dici potest? ergo Cartesiani vocabula definiant, si rite disputare volunt. Nihil, inquiunt, medium est; aut corpora sunt brutorum animæ, aut mentes nostris similes. Quid? unde id resciverunt Cartesiani, duorum tantum generum substantias esse posse, corpora, & mentes? at videant quantum distemus: mihi potius, ut dixi, persuasum est, esse posse substantias numero infinitas, quæ generibus quoque discrepantibus infinitis sint: esse præterea in hoc universo revera substantias alias in pluribus generibus positas, quæ non minus inter se, quam a mentibus nostris, & vulgaribus corporibus differant. Nam quin tales substantias intelligere Deus possit nemo dubitat: nemo præterea dubitat quin efficere eas, ut intelligit, queat; probabilissimum vero est, pluribusque naturæ phænomenis confirmatum, reapse eas creasse. Quum igitur Cartesiani nullum esse posse medium inter corpora & mentes nondum demonstraverint, auctori sine fastidio nequeunt.

§. XX. Interim quamquam non dubitamus naturas hujusmodi animarum, ut plerarumque aliarum rerum, a nobis non intelligi, quod substantiarum non intimas essentias, sed proprietates aliquot, & has ab effectibus cognoscamus; quæ tamen ea de re philosophi cogitaverunt in medium proferre, idque historicum in morem, nullam in partem quidquam decernentes, haud abs re nostra alienum putamus. Sententiæ omnes circa brutorum animantium animas ad has referre possis. Vel

Tom. III.

A a

enim

horrorem ignora potestatis vocabulorum? Novi hominem, quem astate jam proVectum cupido incessevat geometricas disciplinas addiscendi. Sed quum incidisset in geometrarum conversationem, eundem dissequere sorte fortuna commemorare asynotæ, parabolas, hyperbolas, focos, aliaque ejus generis, velut qui in Lastrigonæ incidisset, exhorruit, totaque vita geometricas averfatus est.

enim brutorum animæ substantiæ peculiare sunt & sui generis; vel sunt mentes in corpora revolutæ; vel ipsa sunt mundi anima: nam tria hæc vulgare nimium curiosi philosophi. Vulgatiores ea opinio est, singulis brutis singulas esse animas. At hujus patroni de hujusmodi animarum natura omnino non conveniunt. Corpus esse illas tenuissimum, mediumque inter crassa corpora, atque spiritus credidere Scholastici, Claudius Berigardus (a), Cardosus (b), Baco de Verulamio (c), Petrus Gassendus (d), Magnanus (e), aliique docti philosophi. Sed si corpus res est solida, gravis, iners, tenuissimumque corpus suam habet & soliditatem, & inertiam, & gravitatem; nullum corpus tam tenue esse potest, ut medium sit inter corpus & spiritum, quum spiritus heic accipiantur res omnino incorporeæ. Esse quidem potest res alia, & revera esse plurimas non inficior, quæ media sit inter corpus & spiritum, sed id certe corpus non est, quod generis est diversi, non a spiritu modo, sed a corpore ipso. Quæcumque autem sit hujusmodi opinio ea superioribus argumentis refellitur: demonstratum est enim superius, brutorum animas iis qualitibus destitui, quas corporum proprias philosophi omnes censent. Videtur tamen hanc sententiam paullo verisimiliorem reddidisse Andreas Rudigerus (f), qui sub initium sæculi hujus res philosophicas novo ausu, exitu non satis felici, tractavit. Is in ea fuit opinione, distinguendam esse materiam a corpore: corpus enim esse hoc contrestabile, solidum, iners; illam puram esse extensionem, primumque esse substramen quum corporis, tum & spirituum, & animorum. Animas igitur brutorum, ut & humanas mentes suam habere extensionem incorpoream, quacum vires vitales sint conjunctæ, opinatur. Placet hæc opinio

(a) In circulo Pisano pag. 602.

(b) Philosophiæ liberæ lib. 5. q. 5.

(c) De argumentis scientiarum lib. 4. cap. 3.

(d) Phys. sect. 3. lib. 3. cap. 3.

(e) Philosoph. naturæ cap. xx.

(f) Vide Buddcum in historia philosophiæ pag. 501. edit. Wala
thii an. 1631.

nio iis, qui jam extensionem a corpore discreverunt, sibi que persuasere esse posse extensionem, quæ non sit corpus. Nam quis eos feret, qui substantias extensas statim esse corpora statuunt? Non enim sola extensio corpus efficit. Præterea patet spiritus humanos, & brutorum animas suarum habere operationum veluti theatrum quoddam, corpus nempe hominis & bruti: in eo vero sese actione coextendere admodum esse probabile ille censet. Ita facilius hac in re Scholasticos sectatur, quam Cartesianos: nam illi non brutorum tantum animis, sed & mentibus ipsis extensionem quamdam activitatis, & diffusionem per corpus dederunt. Sed clamant Cartesiani, omnem extensionem esse corpoream: incite admodum (a), ut nemo hodie probatus sit philosophus, qui eos defendendos hac in re putet. Mihi potius persuasum est, esse infinita alia entia extensa, quæ non sunt corpus. Cartesianos oro, ut paucis mihi dicant, quid sint vires feminum plasticæ.

§. XXI. Singularis præ ceteris hac de re fuit Leibnitii doctrina. Is mundi elementa, ut in dissertatione de rerum genesi dicitur, esse voluit substantias quasdam simplicissimas, easque inextensas, quas monadas appellavit. Earum monadam quatuor esse docet genera, activa omnia & sese percipientia, primum earum est, ex quibus corpora constantur: eæ vi tantum activa motrice, quam formam substantialem vocat, sunt præditæ: alterum genus est eorum, quæ mundum sibi repræsentant clare, sed confuse: ex his esse docet animas brutorum; tertium genus est earum monadam, quæ mundum clare & distincte repræsentant, quales animæ sunt humanæ. Quartum tandem est divina monas, quæ sibi simultanee, clare, & distincte omnia possibilis repræsentat (b). Plura haud dubium sunt, quæ in hac Leibnitii doctrina reprehendi possunt; quæ, qui plura

A a 2

(a) Lege qua habet Muschembroek element. phys. §. 18.

(b) Exstant plurimæ Leibnitii commentationes in actis Eruditorum Lypsiæ, an. 1694. mense Martii pag. 110. ann. 1695. mense Aprilis pag. 145. ann. 1698. mense Septembris pag. 427.

ra vult, legat apud Ruardum Andaliam (a). Ad me quod attinet, nihil aliud fecisse Leibnitium puto, quam vulgatam veterum, recentiorumque philosophorum doctrinam novis vocabulis obtegere, 1. prima corporum elementa vi quadam activa esse prædita, seu una omnes, ita ut ea sit mundi anima, seu singulis singula, vetustissima est, sed & recentioribus probatissima philosophorum sententia, ut alibi ostendi, 2. brutorum animas esse monadas, idest substantias simplices incorporeas, plurimi ante Leibnitium dixere. Eas cognoscere iidem docuerunt: hoc mutato vocabulo, per mundi *representationem claram*, sed *confusam*, pronunciat Leibnitius. Deinde idipsum facit cum hominum animis, Deique intellectu. Unum igitur in hac doctrina Leibnitii est proprium, animas istas brutorum & hominum nihil ope sensuum percipere, sed eas tali esse vi præditas, ut continuata serie sibi mundum repræsentent. Quod quale sit superius. Penitius de natura animarum istarum, quæ in brutis sunt, disseruit Wolfius (b) perpetuus Leibnitii admirator, fidusque Achatas. Eius doctrina huc redit, 1. esse animas huiusmodi incorporeas, inextensas, simplices, 2. prodire non potuisse nisi per *creationem ex nihilo*, 3. esse immortales, nec perire posse, nisi *adnihilatione*, 4. non esse tamen spirituales: quippe quæ sint intellectus & ratiocinii expertes. Quæ quibus ille argumentis probat, non vacat dicere. Eandem vero, paucis tantum commutatis, doctrinam docuit Augustinus Calmetus Benedictinus ille celebratissimus in Dictionario Biblico.

§. XXII. Veteribus autem plurimis placuit, brutorum animas esse mentes in corpore revolutas. Quicunque metempsychosin, & *πρὸς πᾶσι* animarum poluerunt, ii omnes in ea versati sunt opinione, similes esse brutorum, hominumque animas: has scilicet ab ho-

(a) In disputatione philosophica de quatuor fœtis simplicium speciebus, ex quibus illustris Leibnitius cum Cl. Wolfo derivare voluit omnia mundi corpora, animas brutorum & hominum, ut & ipsum intellectum divinum, Frenequera ann. 1727. 4. eodemque anno Haleæ recusa.

(b) In Psychologia rationali.

homine in bruta, a brutis in homines transire, donec labes omnes, quibus se in superiore vita fœdarint, eluant. Sunt autem isti in primis veteres illi Ægyptii, qui metempsychosis inventores & architecti dicuntur Herodoto (a) & Diodoro Siculo (b), tum Græci plurimi philosophi, qui eo dogmate, inquit Herodorus, usi sunt pro sua inventione, in primis Pythagorici & Platonici. Sed quum quidam Pythagoreorum hanc & Platoniorum metempsychosim in allegoriam detorquere videantur, in primis Chronius ille in libro de Palingenesia, quemadmodum retulit Gregorius Nyssenus in libro de anima (c), non huic traditioni multum innitemur. Illud certum est, *πρὸς πᾶσι* animarum totam Platonis scholam statuisse, Platonemque ipsum disertis eam verbis passim docuisse. Certum item cum hoc dogmate hæc alia admixta 1. creatam a Deo omnium parente immensam animarum, & dæmonum copiam, ejuldem ferme naturæ, sapientiæ, pulchritudinis: 2. in sphaeris supramundanis locatas, locis nempe amoenitate & deliciis disfluentibus. 3. his voluptatibus mentes corruptas, plurimis se criminibus immiscuisse: 4. eam ob rem demissas in corpora, tanquam in carceres, ut ita pœnas scelerum darent: 5. selecta autem corpora minus aut magis deformia, pro cuiusque criminis qualitate: 6. itaque alias devolutas in homines, quippe quæ minus, alias in bruta, quod magis peccassent. Ordinem vero harum animarum in corpora delabentium pro criminum varietate magis aut minus fœda, Plato explicat in Phædro (d): quæ Ægyptiacæ doctrinæ sunt consentanea. Vide Porphyrium de abstinentia &c. Nec desuere qui & Scripturis christianorum divinis in hanc sententiam abuterentur: isti arbitrati sunt dæmones, quum excidissent a Dei consortio, immisos in varia corpora, idque explicare Mosem ex persona Dei dæmoni tentatori ita minitantis, su-

A a 3

(a) Herodot. lib. 2.

(b) Diad. Sicul. lib. 2. Vide Orig. in libb. *περὶ ἀρχ.*

(c) Nyssenus de anima.

(d) Quæ in locum vide & Marsilium Ficinum.